

Сравнителен анализ на критериите за назначаване и номиниране на членове на съдебните съвети в Европа

ПОРТУГАЛИЯ

Висшият съвет на магистратурата се председателства от председателя на Върховния съд.

Съдии: Седем съдии, избрани от техните колеги, при спазване принципа на пропорционалното представителство (съдия от Върховния съд, който изпълнява ролята на заместник-председател, двама съдии от апелативните съдилища и четирима съдии от първоинстанционни съдилища).

Членове, които не са съдии:

- двама, определени от президента на Републиката;
- седем, избрани от Парламента.

Няма критерии за избора или назначаването на членовете, които не са съдии. По правило те са университетски преподаватели, адвокати или юристи с доказана репутация. Президентът на Републиката или Парламентът могат да изберат или назначат който и да е гражданин.

СЛОВАКИЯ

Съдебният съвет се състои от 18 членове:

- председател на Съдебния съвет на Република Словакия е председателят на Върховния съд на Република Словакия;
- осем съдии, които се избират и освобождават от длъжност от съдиите в Република Словакия;
- трима членове, които се назначават и освобождават от длъжност от Националния съвет на Република Словакия;
- трима членове, които се назначават и освобождават от длъжност от президента на Република Словакия;
- трима членове, които се назначават и освобождават от длъжност от правителството на Република Словакия.

За член на Съдебния съвет на Република Словакия съгласно букви от в) до д) може да бъде назначено лице, което е с безупречна репутация, има университетско образование по право и поне 15 години професионален опит.

УНГАРИЯ

Националният съвет по правосъдие е 15-членен орган, който се състои от деветима съдии, министъра на правосъдието, главния прокурор, председателя на Унгарския адвокатски съвет, един член на парламента, назначен от комисия „Конституция и правосъдие” и един – от комисия „Бюджет и финанси”. Националният съвет по правосъдие се председателства от председателя на Върховния съд.

ЛАТВИЯ

Законът за съдебната власт, глава 13 определя постоянните членове на Съвета. Те са: председателят на Върховния съд, председателят на Конституционния съд, министъра на правосъдието, председателя на Парламентарната правна комисия, главния прокурор, председател на Адвокатския съвет на Република Латвия, председателят на Съвета на нотариусите на Република Латвия, председателят на Съвета на съдия-изпълнителите на Република Латвия.

Изборните членове се избират от съвещание в рамките на съдебната власт: един съдия от поземления кадастър, трима съдии от окръжните (градски) съдилища и двама съдии от районните съдилища. Един съдия се избира от пленарната сесия на Върховния съд.

СЛОВЕНИЯ

Съветът се състои от единадесет члена, избрани за мандат от шест години, без право на преизбиране. Петима от тях се избират от Народното събрание по предложение на президента на Републиката измежду университетски преподаватели по право, нотариуси и други юристи (в настоящия Съвет има трима университетски преподаватели, един адвокат и един нотариус), а другите шестима членове се избират измежду съдиите (един съдия от Върховния съд, един съдия от второинстанционен съд, двама съдии от първоинстанционен съд и двама измежду всички останали съдии).

РУМЪНИЯ

Върховният съвет на магистратурата на Румъния (ВСМ) се състои от:

- 9 съдии и 5 прокурори, избрани на общите събрания на съдиите и прокурорите, разделени в две отделения на Съвета, едно за съдиите и друго за прокурорите;
- 2 представители на гражданското общество, юристи, които имат безупречна професионална и етична репутация, избрани от Сената;
- председателят на Върховния касационен съд, министърът на правосъдието и главният прокурор към Върховния касационен съд, са по право членове на Съвета по право.

ПОЛША

Съгласно чл. 187 от Конституцията на Република Полша, Националният съвет на съдебната власт на Полша се състои от:

- Първият председател на Върховния съд, Министъра на правосъдието, Председателят на Върховния административен съд и от лице, определено от Президента на Републиката;
- 15 съдии, избрани от съдиите от Върховния съд, общите, административните и военните съдилища;
- 4 членове от Сейма, избрани измежду депутатите и 2 члена, избрани от Сената измежду сенаторите.

По правило, членовете на съвета, с изключение на тези, които заемат поста си в резултат на своите функции, се назначават от посочените по-горе органи.

Националният съвет на съдебната власт избира свой председател и двама заместник председатели измежду членовете си.

ИТАЛИЯ

Съгласно раздел 104 от Конституцията на Италия, Върховния съвет на магистратурата (КСМ) включва трима членове по право, това са: президентът на Републиката, който също така председателства Съвета, председателят на Касационния съд (италианският Върховен съд) и главният прокурор към Касационния съд.

Колкото до изборните членове, Конституцията не уточнява техния брой; все пак тя предвижда, че две трети от тях трябва да бъдат избрани от магистрати (съдии и прокурори) от различни категории (това са т.нар. магистрати от кариерата), докато една трета трябва да бъдат избрани от камарите на Парламента на съвместно заседание от списък на университетски преподаватели по право и адвокати с най-малко 15 години професионален опит (това са така наречените външни членове).

Изборните членове имат мандат от четири години и не могат да бъдат избирани за следващия мандат. Съветът избира заместник от външните членове.

БЕЛГИЯ

Според законодателя е необходимо във Висшия съвет по правосъдие да има значително представителство на не-магистрати, не само за да се предотврати „професионалното отражение“ от страна на магистратите при работата на Съвета, но и защото погледът и опитът на всекидневния „ползвател“ на услугите на съдебната система може да има ценен принос.

Това разпределение може да бъде открито и в различните органи, които съставляват Висшия съвет по правосъдие. По-специално в/във:

- целия състав на Съвета (44 членове) - трябва да се състои от 22 магистрати и 22 не-магистрати;

- всяка от двете колегии на Съвета същото равенство трябва да бъде съблюдавано в зависимост от езика: френски и фламандски (11 магистрати и 11 не-магистрати);

- всяка от двете комисии (Комисия по номинация и назначаване, Комисия по консултативна и разследваща дейност) (14 и 8 членове) също трябва да се спазва равенството между магистрати и не-магистрати.

ФРАНЦИЯ

Управлението на съдебната власт във Франция е регламентирано в Конституцията. Органът на управление на съдебната власт се нарича Висш магистратски съвет. **Чл. 65 от Конституцията предвижда, че Висшият магистратски съвет се председателства от президента на републиката, а негов заместник-председател по право е министърът на правосъдието.**

Специфика на френската съдебна система са организацията и съставът на Висшия магистратски съвет. Той включва две сравнително обособени структури, едната от които е компетентна по отношение на съдиите, а другата – по отношение на прокурорите.

Членовете на тези две формации са определени в Конституцията. В структурата, компетентна за съдиите, освен президента на републиката, влизат още министърът на правосъдието, който е и пазител на държавния печат, петима съдии, един прокурор, един член на Върховния административен съд (наречен Държавен съвет) и трима други членове, които не са представители нито на законодателната, нито на съдебната власт, предложени съответно от президента, от председателя на Долната камара на парламента – Националното събрание и от председателя на Горната камара на парламента – Сената. Съставът на структурата с компетенции по отношение на прокуратурата е аналогичен, като разликата е в това, че в нея влизат пет прокурора и един магистрат. Останалите членове извън съдебната власт са същите.

АЛБАНИЯ

Висшият съвет по правосъдие е съставен от 15 членове. Председател на Съвета е президентът на Републиката. Останалите членове са: председателят на Върховния съд, министърът на правосъдието, трима от членовете, избрани от Народното събрание на Република Албания и девет съдии от всички нива, избрани от Националната съдебна конференция. Висшият съвет по правосъдие е колективен орган и провежда пленарни заседания.

ТУРЦИЯ

Висшият съвет на съдиите и прокурорите се състои от Пленум, три Камари, Генерален секретариат и Надзорен съвет.

Съветът се състои от 22 редовни и 12 алтернативни членове, които се избират както следва:

- 3 редовни и 3 алтернативни членове от и измежду членовете на Върховния съвет от неговия Пленум;
- 2 редовни и 2 алтернативни членове - от и измежду членовете на Държавния съвет от неговия Пленум; 1 редовен и 1 алтернативен член - от и измежду членовете на Пленума на Академията по правосъдие на Турция;
- 4 редовни членове измежду академиците по право и адвокатите - от президента на Републиката;
- 7 редовни и 4 алтернативни членове измежду първоинстанционните граждански и наказателни съдии и прокурори;
- 3 редовни и 2 алтернативни членове измежду първоинстанционните административни съдии и прокурори.
- **Министърът на правосъдието и помощник секретарят са членове по право на Съвета.**

Мандатът на изборните членове е 4 години и те могат да бъдат преизбирани. Изборните членове не могат да изпълняват други функции по време на мандата си. Членовете на Съвета имат статута на съдии.

Председател на Съвета е министърът. Той не може да участва в работата на камарите. Съветът избира ръководител на камарите измежду членовете, а заместник председател измежду ръководителите на камарите. Секретарските дейности се изпълняват от Генералния секретариат, който е подчинен на кабинета на председателя. Главния секретар се избира измежду кандидатите предложени от Пленума. Заместниците на главния секретар се избират от Пленума.

Надзорният съвет се състои от председател, зам.председатели, главни инспектори и инспектори, като всички те се избират от Пленума.

ДАНИЯ

Съдиите в Дания се назначават от монарха по предложение на министъра на правосъдието, след предложение, направено от Съдебния съвет по назначенията. Създаването през 1999 г. на този Съдебен съвет по назначенията цели да осигури представителството на всички юридически професии в съдебната система, включително представители на адвокатурата, юрисконсулти, университетски преподаватели и др.

Членовете на Съдебния съвет по назначенията са: един съдия от Върховния съд, един съдия от висшите съдилища, един окръжен съдия и други двама членове, които представляват датското общество.

ГЕРМАНИЯ

Поради федералното устройство на Федерална република Германия, съдебната система също е структурирана на федерален принцип. Правораздаването се упражнява от федерални съдилища и от съдилищата на 16-те федерални провинции (Länder). Основното натоварване на правосъдната администрация е съсредоточено в провинциите.

Съдилищата на провинциите обикновено се администрират от федералните правосъдни министерства. На федерално равнище федералният **министър на правосъдието** е отговорен за съдилищата по административноправни спорове и по финансовоправни спорове. Федералното министерство на труда и социалните въпроси е отговорно за Федералния съд по трудовоправни спорове и Федералния съд по социалноправни спорове.

Отговорните министерства също така администрират необходимите бюджетни ресурси. Единственото изключение е Федералния конституционен съд, който е получил организационна автономия като независим конституционен орган. Той представя свой собствен бюджет за одобрение.

ЛИТВА

В Литва не съществува общ за съдиите и прокурорите орган за управление, подобен на българския Висш съдебен съвет. По отношение на съдилищата е създадено **Общо събрание на съдиите**, което е върховен орган за самоуправление на съдиите. Той включва всички съдии в Литва, независимо към кой съд принадлежат. Наред с него като орган за оперативно управление е създаден **Съвет на съдилищата**, състоящ се от 24 съдии. Съществува и **Съд на честта**, който разглежда дисциплинарни дела срещу съдии. Съветът на съдилищата и Съдът на честта се отчитат за своята дейност пред Общото събрание на съдиите. Възможно е създаването и на постоянни и временни

комисии, които да подпомагат дейността на Съвета на съдилищата. Работата на всички институции за съдебно самоуправление се подпомага технически, аналитично, организационно, статистически и т.н. от **Националната администрация на съдилищата**.

Някои от компетентностите на Съвета на съдилищата са:

- избира с тайно гласуване председателя, заместник-председателя и секретаря на Съвета на съдилищата;
- съветва президента на Републиката по отношение на назначаването на съдии, тяхното повишаване, преместване и освобождаване от длъжност;
- съветва президента на Републиката по отношение на назначаване и освобождаване от длъжност на председателите, заместник-председателите и председателите на подразделенията на съдилищата;
- съветва президента на Републиката по отношение на определяне или промяна на броя на съдиите в съдилищата;

КИПЪР

Всички съдии, с изключение на съдиите от Върховния съд се назначават от Висшия съдебен съвет, който е орган, съставен от съдии от Върховния съд. Този орган отговаря за назначаване, повишаване, преместване и дисциплина на съдиите.

Съдиите от Върховния съд са членове на Висшия съдебен съвет и се назначават от президента на републиката. Понастоящем броят на членовете е тринадесет, като един от тях е назначен за председател. За членове на Върховния съд могат да бъдат назначавани лица с безупречна репутация, които имат най-малко дванадесет години юридически стаж.

Висшият съдебен съвет има дисциплинарни правомощия по отношение на всички съдии, включително и силата на отстраняване на съдии в случай на сериозни нарушения при упражняване на техните съдебни функции.

ХОЛАНДИЯ

Съдебният съвет е част от съдебната система, но сам по себе си не е правораздавателен орган. Той е поел правомощия за редица функции от министъра на правосъдието. Тези функции са оперативни по своята същност и включват разпределяне на бюджетите, надзор на финансовото управление, човешки ресурси, ИКТ и настаняване. Съветът подпомага съдилищата при изпълнение на техните функции в тези области. Освен това той има задачата да подобрява качеството на работата на съдебната система и да отправя препоръки за ново законодателство, което има последствия за правораздаването. Съветът действа и като говорител на съдебната власт в обществени и политически дебати.

Функциите на Съвета са свързани с оперативни въпроси (в най-широкия смисъл на понятието), бюджетни въпроси и качествените аспекти на правораздаването.

Съветът има ключова роля за изготвянето, изпълнението и отчетността на бюджета на съдебната власт. Бюджетната система е основана на система за измерване

на работното натоварване, която се поддържа от Съвета. Съветът насърчава и надзирава разработването на оперативни процедури в ежедневните дейности на съдилищата. Въпросните специфични задачи са политика за личния състав, настаняване, ИКТ и външни работи. Съветът разполага с редица официални законови правомощия, които му позволяват да изпълнява тези функции. Съветът е оправомощен например да издава задължителни общи инструкции по отношение на оперативната политика, въпреки че той предпочита да упражнява това правомощие във възможно най-малка степен.

Съветът е отговорен за набирането, подбора и обучението на длъжностни лица за съдебната система и съдилищата. Той изпълнява функциите си в тези области в тясно сътрудничество с административните съвети на съдилищата. Съветът играе важна роля при назначаването на членове в тези съвети.

Задачата на Съвета по отношение на качеството на съдебната система включва насърчаване на еднаквото прилагане на правото и повишаване на качеството на правосъдната система. Що се отнася до припокриването на съдържанието на съдебните решения следва да се отбележи, че Съветът няма задължителни правомощия в тази област.

Съветът има и **обща консултативна роля**. Той дава консултативни становища на вниманието на правителството във връзка с нови закони, които имат отражение върху съдебната система. Този процес се провежда при непрекъсната консултация с членовете на административните съвети на съдилищата.

Въпреки че Съветът разполага с официални правомощия, отношенията между Съвета и съдилищата не следва да се разглеждат като йерархични. Съветът си поставя като основна цел подпомагането на съдилищата във връзка с изпълнението на техните функции. С оглед гарантиране на правилното осъществяване на различните функции Съветът провежда редовни консултации с председателите на съдилища, директорите на дейности, ръководителите на сектори и Съвета на представителите (консултативен орган, съставен от представители на съдилищата).

ИСПАНИЯ

Генералният съвет на съдебната власт е конституционно колегиален, автономен орган, съставен от съдии и други юристи, които упражняват държавни функции в рамките на съдебната власт с цел да се гарантира независимостта на съдиите по време на упражняването на правораздавателни функции.

Генералният съвет на съдебната власт се състои от 20 членове, избрани за период от пет години. **Дванадесет членове, които са действащи съдии и магистрати, от които Конгресът на депутатите посочва шест, а Сенатът останалите шест. Осем адвокати или други юристи с повече от петнадесет години на активна служба, четири по предложение на Конгреса на депутатите и още четири на предложението на Сената, във всеки случай, от три пети супермнозинство.**

Генералният съвет на съдебната власт е надзорен и организационен орган на испанската съдебната власт. Сред основните му функции са:

- избира, измежду своите членове, председател и председател на Върховния съд;
- определя, с квалифицирано мнозинство от три пети двама от съдиите в Конституционния съд
- наблюдава и да инспектира дейността на съдиите и съдилищата.

ЧЕХИЯ

Няма самостоятелен орган, управлението се осъществява от Министерството на правосъдието. Централният орган, чиято функция е администрирането на съдебната дейност, е Министерството на правосъдието. Неговата задача е с предвидените по закон начини и средства да създаде необходимите условия (персонал, организация на дейността, материални и финансови ресурси, обучение на магистратите в Съдебната академия и др.) с цел максимално ефективно функциониране на съдебната система.

Към Върховния съд, Върховния административен съд, висшите съдилища, както и към окръжните и районните съдилища с повече от 10 съдии се създават съдебни съвети. Те дават мнение относно назначаването на председател и заместник-председатели на съдилищата и относно преместването на съдия от един съдебен район в друг, както и обсъждат годишния доклад на председателя на съда относно функционирането на съдебната власт. Мандатът на членовете на съдебния съвет е 5 години.

ШВЕЦИЯ

Няма орган, аналогичен на българския Висш съдебен съвет, съществува Държавна агенция "Национална администрация на съдилищата". Тя следи за финансовото осигуряване на съдилищата, кадровата политика, програмите за професионална квалификация, информационното обслужване и др.

ЕСТОНИЯ

Управлението на първоинстанционните и второинстанционните съдилища се осъществява от **Съвета за управление на съдилищата** съвместно с **министъра на правосъдието**. **Съветът за управление на съдилищата включва председателя на Държавния съд, пет съдии, двама членове на парламента, един адвокат, главния прокурор или негов представител и министъра на правосъдието или негов представител.** Председател на Съвета за управление на съдилищата е председателят на Държавния съд.

Съветът за управление на съдилищата има правомощия във връзка с:

- определяне на съдилищата и съдебните райони на съдилищата;
- назначаване и предсрочно освобождаване на председателите на съдилищата;
- назначаване и освобождаване на съдиите;
- съставяне на годишния бюджет на съдебната власт;
- изготвяне на обзор за дейността на съдебната власт и др.

Съдиите в първоинстанционните и второинстанционните съдилища се назначават от президента на републиката по предложение на Пленума на Държавния съд и след вземане предвид мнението на Съвета за управление на съдилищата.

ФИНЛАНДИЯ

Съдиите във Финландия се назначават от президента и се освобождават от длъжност само при влязло в сила решение на съд.

Общото понятие за съдебна администрация във Финландия включва: администрациите на независимите съдилища, прокуратурата, органите, които привеждат в изпълнение влезлите в сила съдебни актове, администрацията на затворите и пробационните служби и др. Съдебната администрация е призвана да гарантира правната сигурност.

МАЛТА

Генералният директор (на съдилищата), който се назначава от министър-председателя, е отговорен за администрацията на съдилищата. Той се подпомага от секретариата на гражданските съдилища и трибунали, секретариата на наказателните съдилища и трибунали, секретариата на съдилищата и трибуналите в Гозо и директора (помощни служби). Генералният директор (на съдилищата) е отговорен за управлението и администрацията на Отдела за съдилищата, включително секретариатите, архивите и другите служби, и също така оглавява Отдела за съдилищата. Всички съдебни ръководни длъжностни лица, изпълняващи функции в Отдела за съдилищата, получават указания от Генералния директор (на съдилищата) и се отчитат пред него.

ГЪРЦИЯ

Министерството на правосъдието е компетентно и отговорно за администрацията на съдилищата. Министерството на правосъдието е орган натоварен с управлението на съдебната власт, която е една от трите държавни функции. Министърът на правосъдието отговаря за организационни въпроси на съда, както и икономическа и административна подкрепа и гаранции на личната и оперативна независимост на съдиите в съответствие с техните конституционни изисквания.

ХЪРВАТИЯ

Съдебната система се състои от областни съдилища, Конституционен и Върховен съд. Съдиите на Върховния и Конституционния съдилища се назначават за срок от осем години от Съдебния Съвет на Републиката, който се избира от Камарата на Представителите.

Приложение 1: Наименование на сходните на ВСС институции:

Белгия - Висш съдебен съвет

България -Висш съдебен съвет

Великобритания и Северна Ирландия - няма специализиран орган на управление на съдебната власт

Германия – няма специализиран орган на управление на съдебната власт

Дания -Съдебен съвет по назначенията, Специален съд по обвиненията и ревизиите специализирана съдебна администрация

Естония-Съвет за управление на съдилищата съвместно с министъра на правосъдието административни съдилища

Испания -Генерален съвет на съдебната власт

Италия -Висш съвет на магистратурата

Латвия -Конференция на съдиите, Съдебен дисциплинарен съвет, Съвет за квалификация на съдиите

Литва -Общо събрание на съдиите, Съвет на съдилищата, Съд на честта

Люксембург – няма специализиран орган на управление на съдебната власт

Нидерландия - няма специализиран орган на управление на съдебната власт

Полша -Национален съдебен съвет

Португалия -Висш съдебен съвет, Висш прокурорски съвет

Румъния -Висш съвет на магистратурата

Словакия -Съдебен съвет

Словения -Съдебен съвет, Съвети по персонални въпроси няма

Унгария -Висш съдебен съвет

Финландия- няма специализиран орган на управление на съдебната власт

Франция -Висш магистратски съвет

Чехия - няма самостоятелен орган,управлението се осъществява от Министерството на правосъдието

Швеция - няма орган, аналогичен на българския Висш съдебен съвет, съществува Държавна агенция “Национална администрация на съдилищата”

*Информацията е изготвена от дирекция
„Международна дейност” в АВСС*